

og Forfatteren har Æren af at have leveret det grundlæggende Værk om Byen, fra hvilket al senere Forskning maa gaa ud. Der er nedlagt et overordentligt stort Arbejde i Bogen, hvor alle trykte og utrykte Kilder synes taget i Anvendelse, saa det vil næppe være muligt at finde noget Materiale, der i væsentlig Grad vil ændre det skildrede Helhedsbillede. Særlig for Personalhistorien synes Arbejdet saa udførligt, at der næppe er nogen blot nogenlunde betydelig Personlighed i Byens Historie, uden at han har fundet Omtale.

Bogen minder i sit Anlæg meget om Arne Sundbos Værk om Slangerup og Frederikssund. Paa begge Steder er der ogsaa ofret stor Energi paa at gøre Rede for Købmands- og Magistratsslægter (der jo i ældre Tid ofte var de samme). Selv om disse Familier har haft stor Betydning for Vardes Skæbne, forekommer det dog Anmelderen, at andre Sider af Byens Liv er blevet trængt noget tilbage. Det vilde have været interessant at høre lidt mere om Vardes Betydning som Omegnens økonomiske Centrum, om dens Haandværk og Industri. Byen laa midt i den Egn af Jylland, der havde den største Produktion af Jydepotter. I en Afhandling i dette Tidsskrift af Jens Olsen (2. R. IV. Bd.) nævnes i Slutningen af Christian 4's Regering en Pottemagerkone og en Pottemager i Varde, og det vilde maaske være Umagen værd at undersøge, om Tilvirkningen af Jydepotter i ældre Tid har været drevet i Varde og senere er blevet forlagt til Omegnen. En saadan Udvikling kendes fra Skive. Tilvirkningen paa Varde-Egnen har haft Betydning for hele Landet, og Sagen er derfor ikke saa ligegyldig, som man ved første Øjekast synes.

Et udførligt Personregister forøger Bogens Betydning som Opslagsværk.

H. S.

Peter Riismøller: Aalborg, Historie og Hverdag.
(Aalborg 1942.)

I Anledning af 600-Aaret for Valdemar Atterdags Udstedelse af den først kendte Stadsret for Aalborg har Byen udgivet en Købstadshistorie. Den er forfattet af Museumsinspektør, cand. mag. Peter Riismøller. Bogen er ikke i Boghandelen.

Siden D. H. Wulff i dette Tidsskrift skrev sine mange større og mindre Artikler om Aalborg og udgav sine selvstændige Arbejder, er Aalborgs Historie kun blevet stedmoderligt behandlet. Bogen om Aalborg har hidtil manglet, og Riismøllers Arbejde erstatter ikke det omfattende Værk, der engang i Fremtiden paa et bredt Grundlag skal skildre Nordjyllands Hovedstads Skæbne gennem Aarene. Dertil er det for det første for lille, kun 270 Sider, og Forfatterens Fortællemaade, som undertiden nærmer sig det journalistiske, har ikke tilladt den rolige Opregnen af Enkeltheder, der lader Læseren følge de enkelte Sider i Byens Skæbne gennem Tiden, ligesom Aktmaterialet ikke synes at have været underkastet en Førstehaands Behandling.

Disse Mangler opvejes delvis af mange Fordele. Bogen er populært fortalt og let at læse for den Borger, der uden større Forudsætninger vil lære sin Bys Historie at kende, og Teksten er ledsaget af et fortrinligt Billedmateriale. Forfatterens Stilling har paa mange Maader præget Bogens Anlæg, og der vil her væsentlig være Grund til at komme ind paa denne Side af Indholdet.

Aalborgs Historie gaar tilbage til Vikingetiden. Riismøller formoder, at Byen er opstaaet mellem Østeraa og Vesteraa i Aarene før 1000. Til denne Tid kan en Række Fund henføres, og takket være de sidste Aars intensive Byggearbejder har Aalborg Museum haft Lejlighed til at foretage en Række Undersøgelser, som har beriget dets Samlinger med store Serier værdifulde Jordfund. Riismøller nævner bl. a. nogle Vævekamme, hvoraf de smukkeste er afbildet. En af dem har paa sit Hovede et Andreaskors i Dobbeltlinier, foroven og forneden indrammet af Dobbeltlinier. Anmelderen kan tilføje, at nøjagtigt det samme Ornament kendes fra en Vævekam, der blev fundet i Sigtuna 1927, hvorved man faar en nogenlunde Datering af Fundet fra Aalborg (se Gunnar Gihl i Bilag til Upplands fornminnesförenings tidskrift, 10. Bd.). Disse Vævekamme er ingenlunde sjældne og kendes fra snart sagt enhver ældre Købstad i Norden.

Om Udgravningen 1941 ved Budolphi Kirke læser man med Spænding. Under den nuværende Kirkes Kor fandtes Fundamenter til en Apsis fra en ældre romansk Kirke. Bankdirektør Chr. Jørgensen, der har behandlet Fundet i en Artikel i Aalborg Stiftstidende 2. Oktbr. 1941, mener paa

Grundlag af dette Fund at være berettiget til at sætte Tiden for Aalborgs Opstaaen til 800—900. Herved vil man dog sikker komme alt for langt tilbage, og Riismøllers Tidsfæstelse til Aarene før 1000 forekommer mere plausibel. Det maa nemlig ikke glemmes, at først efter den vældige Udvikling i det 9. og 10. Aarh. var der Grundlag for en Bydannelse i Danmark — Hedeby og Ribe danner en Undtagelse — hvis man da ikke vil lægge noget helt andet ind i Begrebet By, end man er vant til, og gik Aalborgs Historie virkelig tilbage til Ansgars Tid, vilde der vel ogsaa være blevet fundet flere Levninger fra Tiden 800—1000, end der er kommet for Dagen. Det maa endelig ikke forbigaa, at Beskrivelsen af Ottars Rejse fra Skiringssal til Hedeby ikke omtaler Aalborg, skønt Ruten maa have gaaet lige forbi Stedet, hvor Købstaden skulde have ligget, hvis den havde eksisteret, men at Aalborgs fremragende Betydning for Forbindelsen med Norge nævnes hos Adam af Bremen.

Foruden den ældre Tids Historie maa ogsaa Skildringen af de seneste Aartiers Udvikling nævnes. Det kan næppe kaldes Historie i egentlig Forstand, da det er saa nært forbundet med vor Tids Problemer, at det vil være vanskeligt at fælde nogen Dom over denne Tid, før Perioden er afsluttet, men Oversigten giver en Mængde konkrete Data, som man ikke ellers har Rede paa, da de er fra vore egne Dage.

H. S.

Vendsysselske Aarbøger 1942.

Indholdet af »Vendsysselske Aarbøger« 1942 er temmelig broget og af meget forskellig lødighed. Dansk lokalhistorie vilde ikke have lidt store tab, hvis artikler som »Nordmænd der bosatte sig i Asdal og Tornby« og »Vestergaard-Slægten fra Asaa« aldrig var blevet prentet paa papir.

Titlen »Minder fra Jakob Knudsen« lyder interessant, men Jens Rolighed skuffer forventningerne. Det meste er ret ligegyldige smaatræk, især fra Jakob Knudsens barndomshjem i Aggersborg. Følgende lille passus giver et godt indtryk af, hvilke mærkelige ting forfatteren har taget med: »En ældre Kone fortæller ogsaa, at det gjorde hende ondt, da det gamle Pæretræ ved Jakob Knudsens Barndomshjem for et Par Aar siden maatte falde for at give Plads for den